

jesztő. A tudós nem tevékeny, Dávid pedig nem fogy ki az építésből. Mert korántsem a kritika és a vitatkozás volt az élete főeleme, mint ellenei felteszik, hiszen azokat ő maga nem szerette, lehetőleg kerülte s mind Palaeologushoz 1570. nov. 20-án irt leveléből kitészik, keservesen panasolja (éppen a diadalmas nagyváradi hitviták után), -- hogy „ellenségeinek rosszakarata és gyűlölsége vonta bele a civakodásba“. És egyedüli vigasztalása csak az, „hogy az Isten gyöngye edényei által munkálkodik — gyakran *azok akarátja és ellenére* viszi végbe műveit.“¹ Ime az eszközézés Dávidban, amelynek engedve állt vitára saját érzései ellenére, pusztá kényszerűségből. A középkori teologus viták ezzel szemben az álcázott tudós-gög művei, amely mindenáron az egyéni igazság csakazértis győzelmét célozza. Hol van ettől a szellemtől Dávid Ferenc, amikor azt írja: „Isten hiveinek nem szokása perpatvarkodni, ügyüket nem szidalmakkal oltalmazzák, ami nem szükséges és viszont szidalmat szül; hanem megmutatják együgyüen az igazságot, s az ellentél bizonyosságait erőtlenné teszik.“² És ha már most cselekvéseinek motívumait nézzük, akkor éppen az ellenkezőjét találjuk annak, amit a teoretikus ember elvszerű pedanteriája jelent. Cselekvéseit egyetlen értékideál mozgatja: *az evangélium tisztaságának visszaállítása*. Ezért ég, lobog, ezt mindenekfelett szereti. Erről víziói, fantazmái vannak s a megváltott ember boldog ujjongásával tör ki a megbizonyosodás pillanataiban: *Cecidit Babylon! Ledólt a nagy Babilon és mi szegény halandók az Antikrisztus sötétségéből Jézus Krisztusnak világoosságára jutottunk. A teoretikusok efféle kitörések felett csak mosolyogni tudnak, őket a láthatatlan s ésszel megfoghatatlan világ erői nem hozzák érzelmi kilengésekbe.*

Nem tudom érdemes-e tovább is ezzel a negatív eljárással bajlódni. Érdemes-e tovább bizonyítani, hogy Dávid Ferenc nem az Erasmusok, az önző, kicsinyes észemberek, a homo pro se-k világából való volt, hanem egy egész más rendbe tartozott: a vallásos embertípus rendjébe. Ha az eddig feltártakból nem látná be valaki annak tarthatatlanságát, hogy Dávidot a teoretikus emberek sorába állítsuk, azon ugysem tudunk segíteni. Másrészt pedig Dávid Ferenc igazi képeinek megrajzolásánál a hamis képek vonásaira még ugyis vissza fogunk térni! Lépünk tehát egy lépéssel tovább és vizsgáljuk meg, milyen is az a vallásos embertípus.

Dr. Iván László

¹ Idézi Jakab Elek: Dávid Ferenc emléke 183 l.

² Idézi Jakab Elek: i. m. 189 l.

A csehszlovák nemzeti egyház.

A csehszlovák nemzeti egyház multja mindössze csak tizenöt esztendő. Egyszerre született meg a cseh állammal, reakcióképen a római katolikus osztrák császári uralommal szemben. Fejlődésében érdekes pályát futott meg, s igen hamar nemzetközi szerepre jutott. Már 1925-ben részt vesz a gyakorlati kereszténység világkonferenciáján Stokholmban, bekapcsolódik a Nemzetközi Jóbarátság Egyházak Világszövetség mozgalmába, s az 1927-ben Prágában és 1934-ben Koppenhágában megtartott unitárius és szabadelvű keresztény világkonferenciákon is jelentős szerepet játszik, mint a Nemzetközi Társulat egyik fiatal, de tekintélyre jutott tagja. Mozgalmukkal apró mozaikdarabokon keresztül már megismerkedtünk, az alábbiakban megkíséreltem, hogy dr. Hnik Frantisek : Duhovny Ideály Ceskoslovenské Cirkve, Praha, 1934. 360. oldal, — című munkája ismertetése kapcsán e fiatal egyházat gondolkozásán és munkáján keresztül egy rövid egységes képben bemutassam. A munka szerzője dr. Hnik a cseh egyház theologiai fakultásának fiatal tanára és az egyház fejének a pátriárchának titkára, jelenleg az oxfordi Manchester College ösztöndijas tagja, aki szives volt a néhányoldalas angolnyelvű összefoglaló ismertetés mellett munkája gondolatmenetéről és egyháza tevékenységéről részletesen is tájékoztatni.

*

Visszapillantva a történelemben megfigyelhetjük, hogy cseh földön a vallásos élet kérdései mindig szoros kapcsolatban állottak a nép lelkének életével. A szláv szerzetesek által először elhintett keleti kereszténység magvainak csíráit a hatalom elnyomja és a cseh nép a nyugati római kereszténységet veszi fel. A szláv léleknek jobban megfelel a több komtemplatív lehetőséget nyújtó keleti kereszténység, mely a nemzeti ideálokhoz is jobban simulékonyabban tud alkalmazkodni a római kereszténység mindenkori internacionálizmussal szemben, de viszont a cseh népnek éppen a római kereszténység felvétele biztosította kulturális előnyét és fejlettségét a keleti kereszt-